

Jumalateenistus Nõos P, 18.06.23 kell 11.00, 2. pühapäev *post Trinitatis*

Lektsioonid: Sk 1:3–6; 1Kr 1:26–31

Pihikõne: Ps 115:1

Jutlus: Lk 19:1–10

Laulud: 346 (1–3); 333 (1–4, 5); 224 (1–4); 119 (1–4)

Ja kui Jeesus jõudis Jeerikosse, läks ta sealt läbi. Ja vaata, seal oli mees, Sakkeus nimi; see oli tõlnerite ülem, ja ta oli rikas. Sakkeus püüdis näha saada, milline neist on Jeesus, aga see ei õnnestunud rahvahulga pärast, sest ta oli lühikest kasvu. Siis ta jooksis ettepoole ja ronis mooruspuu otsa, et teda näha, sest Jeesus pidi sealtkaudu minema. Ja kui Jeesus sinna paika jõudis, vaatas ta üles ja ütles temale: „Sakkeus, tule kiiresti maha, sest täna pean ma jääma sinu kotta!” Ja Sakkeus tuli kiiresti maha ja võttis Jeesuse rõõmuga vastu. Ja seda nähes nurisesid kõik: „Tema on patuse mehe juurde öömajale läinud!” Sakkeus ütles aga Issanda ette astudes: „Vaata, Issand, poole oma varandusest annan ma vaestele, ja kui ma olen kellelki midagi välja pressinud, siis ma annan neljakordselt tagasi.” Aga Jeesus ütles talle: „Täna on sellele kojale tulnud pääste, sest ka tema on Aabrahami poeg. Sest Inimese Poeg on tulnud otsima ja päästma kadunut.”

Viljakas oaasis asuv Jeeriko oli ka Jeesuse ajal jõukas linn, sest sealt läks läbi kaubatee, mis oli seotud meditsiinis ja parfümeerias kasutatava hinnalise tooraine palsami kaubandusega. Seega on arusaadav, et selles linnas oli palju tolliametnikke ehk tõlnerid, kelle sissetulek oli pealegi suurem kui mujal, nt Galilea järve ääres asuvas Kapernaumas, kus tegutses tõlner, hilisem Jeesuse jänger Matteus. On ka teada, et viljaka Jeeriko palmisalude sümbolises rahu ja vaikuses elas palju preestrid. Seega oli Jeeriko tõlnerite ja preestrite linn.

Samas oli sellesse asjaollu sisse kirjutatud konflikt kujutletava pühaduse (preestrid) ja ilmalikkuse või isegi patuse (tõlnerid) vahel. Tõlnerid kogusid makse Rooma võimude jaoks ja olid seetõttu juutide silmis kahekordsed patused: esiteks alluvuse tõttu vaenulikule Rooma võimule ja teiseks kogumas makse mitte Aabrahami, Iisaki ja Jaakobi Jumalale, vaid keisrile.

Meie kirjakohas figureeriv tõlner Sakkeust on evangelist Luukas nimetanud tõlnerite ülemaks ja seepärast võib öelda, et Sakkeus on siin mõeldud sümbolise objektina kogu sellele negatiivsele kuvandile, mis juutidel ja nende esindajatel, preestritel oli tõlnerite suhtes tekkinud.

Mõtlesin jutlust kirjutades sellele, kes võiks olla meie tänases Eesti ühiskonnas sarnane tõlnerite kogukonnaga – edukas, kuid põlatud. Ja tahtmatult tuli mulle kohe pähe poliitikute kogukond. Neid peetakse üldiselt elus häsi hakkama saavaiks tegelasteks, kuid siiski vähem või rohkem põlastusväärseiks, sest koos poliitikaga käivat varjatult kaasas ka silmakirjalikkus, valetamine ja korruptsioon.

Kuid kes on siis meie ühiskonnas võrreldavad nende „kõigiga“, kes meie kirjakohas tõlner Sakkeuse üle nurisevad, et temasugune patune mees saab vastu võtta püha õpetaja? Pole midagi muud öelda, kui et rahvas! See enamik rahvast, kes ise poliitkasse minna ei taha ega suudakski, n-ö maksumaksjad. Rahvas, kelle kohta vahel armastatakse kasutada antiigist pärinevat väljendit *vox populi vox Dei* ('rahva hääl on Jumala hääl'), oleks siis justkui pühade inimeste kogu, kes peab taluma poliitikute valitsemist ja omavoli, kuid samas teab, mis ja kuidas on õige.

Kuid õpime sellest loost, et Jumal ei arva, et üks amet või ühiskonnaklass oleks teisest millegi poolest parem või halvem. Klassidest rääkides lipsab mõte marksismile, kus ühte klassi, valitsevat klassi, peetigi valitsetavaist halvemaks ja valitsetav klass pidi seepärast valitseva klassi vastu revolutsiooni tegema. Võib-olla ongi selline rahva suhtumine poliitikuisse seepärast pärit meie eelnevast nõukogude ajast, mille ideoloogiliseks aluseks oli marksism?

Mida aga siis arvab Jumal?

Saame sellest teada Jeesuse reaktsioonist Sakkeuse tegevusele. Üks patuseks peetav mees, kes ka ise teab, et teda patuseks peetakse, igatseb näha Jeesust. Küllap on Sakkeus kuulnud Jeesusest, kuidas ta Jeeriko lähedal äsja tervendas pimedat Bartimeust (sellest kõneleb meie kirjakoht eelnev lõik) ning liitub Jeesust Jeerikosse saatva ja järjest kasvava rahvahulgaga.

Sakkeus tunneb Jumalat Moosese käskude kaudu, sarnanedes selle poolest ükskõik millise teise tollase juudiga. Saame sellest teada, kuidas Sakkeus hiljem loetleb Jeesusele, mida ta on valmis oma ligimese heaks tegema: „Vaata, Issand, poole oma varandusest annan ma vaestele, ja kui ma olen kellelki midagi välja pressinud, siis ma annan neljakordselt tagasi.” Need mõtted on otseselt seostatavad VT käsuõpetuses leiduvate käskudega.

Mida aga Sakkeus ei teadnud, oli Jumala tõeline olemus. Oluline on siin minu arvates see, et oma südames ta justkui ei leppinud sellega, et Jumal kõneleb temaga ainult Moosese seaduste kaudu. Tal oli Jumalat rohkem tarvis kui ta Teda Moosese käskudest leidis.

Mõnes mõttes sarnaneb Sakkeus selliste Jumala otsijatega nagu Martin Luther, kes tundis kiriku traditsioonist iga detaili, kuid sellegipoolest otsis oma südamega armulist Jumalat, kes tema südant vaevavale rahutusele leevendust annaks.

Miks ma arvan, et Sakkeus otsis Jumala armu? Sest ta ei roninud mooruspuu otsa mitte ainult huvi pärast (ehkki tõenäoliselt seda ka), vaid tema südamesse asunud Püha Vaim ütles talle: „Sakkeus, sa leiad siit midagi enamat!” Selle tõestuseks on Sakkeuse reaktsioon Jeesuse ootamatule ettepanekule: „Sakkeus, tule kiiresti maha, sest täna pean ma jääma sinu kotta!” Sakkeus ei asunud ennast vabandama või siis järelemõtlemiseks aega paluma, vaid oli kohe nõus. Luukas pealegi rõhutab, et Sakkeus võttis Jeesuse rõõmuga vastu.

Seega, kui Sakkeus poleks juba südames valmis olnud Jumalalt enam saama, siis poleks rõõm tema südant vallanud!

Niisiis, pühade jaoks põlatu võttis vastu kutse Jumala riiki. Või siis teistpidi, Jumal kutsus põlatu Jumala riiki.

Mida arvasid siis sellest need „pühad“? Pihta said nii Jeesus, seega Jumal, kui ka Sakkeus koos oma perega: „Tema on patuse mehe juurde öömajale läinud!”

Kas olete tähele pannud, mis juhtub poliitikuga, kes näitab avalikult välja sümpaatiat Jumala suhtes või kiriku kui Kristuse ihu suhtes? Sellest ei taheta esmalt avalikult kõnelda, kuid kui see on möödapääsmatu, siis tehakse seda negatiivses võtmes. (Lähtun selles hinnangus muidugi meediast, mis on aga ühiskondliku arvamuse või ühiskondlike arvamuste peegeldaja.)

Mäletan, et kui George W. Bush otsustas rünnata Iraaki ja tõi selle põhjenduseks oma kristlikud tõekspidamised, siis püüti seda minu arvates üsna ühemõtteliselt naeruvääristada. Kui peaminister Jüri Ratas kohtus aastalõpu teleintervjuus peapiiskop Urmas Viilmaga, siis sai peaminister „nahutada“, et koogutab kiriku ees.

Me ei tea, kas Sakkeus loobus tõlneriametist pärast Jeesusega kohtmist ja lubadust oma tõlneritööst sündinud „pahateod“ heastada (need ei pruukinudki olla pahateod, sest need olid tõlneriametis konventsionaalsed, nii nagu ka teatud „pahateod“ on konventsionaalsed poliitikute töös). Me ei tea, kas temast sai n-ö hea tõlner.

Poliitik, kes ei varja oma suhet kristlusega, pole, vähemalt Eesti ühiskonnas, enam paljude jaoks tõsiseltvõetav (mõtlemine kasvõi Varro Vooglaiu peale, kes on üks enam häbimärgistatud avaliku elu tegelasi, viimasel ajal ka poliitiku, kuid kes alustas 27. mail 2023 Tallinnas peetud meelevaldust traditsioonilise abielu kaitseks Meie Isa palvega).

Kuid oluline pole mitte see, kui tõsiseltvõetav oli Sakkeus pärast oma loobumist tõlneriametiga kaasas käivatest konventsioonidest Jeesusesse uskumise pärast. Või kui tõsiseltvõetav on üks poliitik, kes on avalikult tunnistanud oma usku Kolmainu Jumalasse. Olulised on Jeesuse sõnad Sakkeusele: „Täna on sellele kojale tulnud pääste, sest ka tema on Aabrahami poeg. Sest Inimese Poeg on tulnud otsima ja päästma kadunut.”

„Aabrahami poeg“ tähendab siin Aabrahami kui usklike isa järeltulijat. Sakkeus polnud enam lihtsalt juudi verd mees, vaid ta oli ka Aabrahami moodi usuga, mille Jumala teatavasti arvestas Aabrahamile õiguseks. Kristlikus vaates ei tähenda see midagi muud kui seda, et Sakkeusest oli saanud kristlane.

Jeesuse mõtet „Täna on sellele kojale tulnud pääste“ kommenteerib saksa evangeelne teoloog Fritz Rienecker, rõhutades perekonna olulisust koguduse alusena. Tema arvates on väljendi „sellele kojale“ taga kogu Sakkeuse perekond. Ja ta toob näiteid ka mujalt UT-st, kus perekonnapea usklikuks saamine tähendab kogu pere usklikuks saamist.

Kui Rieneckeril on õigus, siis võib väita, et Jumalale meeldib kristlik perekond. Ja et kristlus on õhtumaise kultuuri alus, siis meeldib Jumalale ka perekond üldse. See, milline see perekond on, tahetakse tänapäeval sõltuvusse viia ühiskondlikust kokkuleppest. Ent kui perekonna väärtustamise aluseks on tõepoolest Jumala heakskiit sellele, siis tuleks selle tunnuseid otsida ka Jumala sõnast. Eks igaüks saa vaadata, millisest perekonnast kõneldakse kristlaste usu aluseks olevas Uues Testamendis!

Veelkord: „Inimese Poeg on tulnud otsima ja päästma kadunud.“ Jumala päästeni jõuavad seega kõik, kes teavad, et nad on kadunud, on patused ja vajavad Jumalalt enam kui neil on. Jumala päästeni ei pruugi aga viia rahulolu, laiskus ja ükskõiksus!

Aamen.